

SZÉKESFEJÉRVÁR.

TÁRSADALMI HETILAP.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének

A lap ára

házhöz hordással vagy postán kulcscs:

Egy évre	4 frt.
Fél évre	2 frt.
Negyed évre	1 frt.

Hirdetmény

a blyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor:
Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 krért
igtattatik be.

KÖZLÖNYE.

Megjelen minden vasárnap.

21. szám.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 164. sz.) címzendők; — a lap ára, hirdetmények és a hirdetményi díjak **Klökner Péter** kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyilttérben megjelenő közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Néhány szó a kiállításokról.

Nem akarunk itt részletesen és kimerítőleg szólni a közkiállításokról, mely kérdésnek bővebb fejtegetése erőnkön fölülmulna, de e lap szűk keretén is tullejredne. Inkább csak specialis viszonyaink és érdekeink tekintetbevételével röviden akarunk megyénk és városunkra vonatkozólag e fontos tárgyról néhány szóval megemlékezni.

A kiállítások fontosságát korunkban már mindenki elismeri éppen ezért erről jelenleg bővebben nem is szólnunk, csak célját illetve emlékezőnk röviden meg. A kiállításoknak egyik főcélja, hogy egyrészt az államok saját területük és népük haladottságának eredményét, a nyilvánosság elé hozzák teljes valóságukban, másrészt pedig a különféle államok tárgyainak szembe állítása által nemes verseny idéztesse elő, egy vagy más tekintetbe a haladottabbakkal versenyre kelni, azokat utolérni ha lehet elhagyni, feljók emelkedni. E mellett még a kereskedelemre azon előny is háramlik, hogy köztudomásra kerül, miszerint bizonyos tárgyak hol, mely tartományokban kaphatók, melyek tökélyesebbek, a forgalomra alkalmasabbak. Ez volna a közkiállítások főcéljainak rövid és homályos vázlata. Azonban ennek bővebb fejtegetése lapunk keretén túl esvén, csak az alábbiak könnyebb érthetése végett s a kiállítások fontosságának elismertetése tekintetéből hoztuk fel ezen rövid értelmezésünket.

Mi tulajdonképpen egyes vidékek nevezetesebb mivélési ágainak kiállítása iránt fogunk most röviden szólni.

Egyes vidékekre nézve kétségkívül fontos dolog

az, ha azon vidékek nevezetesebb iparágának, egy a földművelésnek tárgyai időnként kiállítatnak s ez által a nyilvánosság elé hozatnak, ez mindenesetre a nemes versenyre ad alkalmat s általában, mind az ipar, mind a földművelésre jótékonyan hat; mert egyrészt a termelőket a pályabér dícsőségének elnyerése nemes versenyre indítja, azonkívül jótékonyan hat azáltal is, hogy jobb, czélszerűbb kezelés általánosítatik, mert mások is ohajják tudni a nyertesek okszerű kezelés módját s azt tanulmányozzák; másrészt pedig megismerve és tudva egyes vidékek főbb termékeit s azon ipart is, mely egyes vidékeken főleg vagy kizárólag miveltetik, a kereskedési forgalom tárgyává tehetjük ezen dolgokat s ezáltal egyes vidékek olyan tárgyai is, melyek ezelőtt csak csekély árért kerestettek, értékesebbekké válhatnak. Ezek szerint tehát a kiállítások által még a vidékek mivélési ágainak is tudomására jutunk s a vidékek anyagi haladottságának gyakorlatilag is hű képét fogjuk megszerezhetni.

Megyénkben a 60-nas évek alatt, főleg az egykor virágzó gazdasági egylet által, gyakrabban rendezettek, leginkább a gazdaság köréből — kiállítások. Ily gazdasági kiállítások voltak: 1860. octob. 15-én állatkiállítás; 1861-ben borkiállítás, 1863-ban programszerű borkiállítás; 1870-ben borkiállítás; 1865-ben többek fáradozása folytán önkéntes gyümölcs kiállítás volt stb; azonban ha ezeket kezdetnek és igen szép alapnak elfogadjuk is, de e téren továbbra itt meg nem állapodhatunk. Nem egyedül a gazdaság köréből várunk és ohajtunk mi kiállítást rendeztetni, hanem az ipar köréből is. De a gazdaság köréből is többet, nem csak ilyen szorosan egyes ter-

ményekre vonatkozó kiállítást szeretnénk, hanem oly kimerítőt, mely megyénk és városunk ipara és földművelése minden fontosabb termékét maga körébe fogadná. Fentebb eszeltük a kiállítások fontosságát itt újra figyelmeztetjük arra az olvasót. Mindenesetre megyénk és városunk gazdagodására igen fontos tényező leend az ily kiállítások minél gyakoribb rendezése. Vannak megyénknek is oly specialis mivélési ágai, melyek kiváló szerepet foglalnak el megyénkben, ezeknek a nyilvánosságra hozatala s ezáltal nagyobb forgalom tárgyává tétele — értékesíthetése, főleg ily módon eszközölhető.

Jelentékeny hatást gyakorolna ez megyénk ipar és gazdasági viszonyaira azáltal is, hogy megismerjük megyénk természetesi képességét, főleg azt mily termények és mily mérvben természetiek és virágoznak. — Megyei és városi földművelőnk és iparosaink a kiállított, esetleg pályanyertes tárgyak által tevékenységre buzdítottatnak; miképen ők is hasonló iparkodás által jövőre maguknak hasonló előnyt nyerhessenek; a nyertesek pedig — nemcsak itt, hanem földiek közé visszatérve, apostolává lesznek az ügynek s honn mások törekvését is felélesztik — végre az ily kiállítások nyilvánosság előtt folyván le, más vidékekről is fognak közönséget csalni s részint jótékonyan hatnak ezáltal más vidékek ipara és földművelésére, részint a nyilvánosságra hozatal által ezen dolgok czélszerű, hasznos voltuknál fogva nagyobb kereset tárgyai lehetnek.

Ily fontosak levén a kiállítások eredményei, lehetetlen azt nem hangoztatnunk, hogy nálunk is, a közel mult években megkezdett kiállítások, minél előbb folytattassanak. Főleg gazdasági egyletünk van

TÁRCZA.

Dal.

Lingg Herman költeménye.

Ha lelked titkos hangja szól,
Elmondva: mint szeretlek,
Oh higgy szavának, hisz te vagy
Öröme életemnek! —

És mégis! nem kívánlak én!
Ragyogj te csak magadban; —
Imádkozom teérte és —
Ezt tehetem: titokban.

Szeretlek téged, mint a dalt,
Avagy: nyiló virágot! —
Egy tekintet vagy énnekem,
Melyen át mennybe látok.

Gondolj te is elvétve rám!
Nekem áldás emléked, —
Mely bú, örömben egyiránt,
Mindig hiven kíséretet.

És velem lesz, velem marad; —
Hisz bár mindent veszítsek,
Szívem nem veszik tőlem el
És szívemmel: szeretlek!

Horváth Böske.

Ingelheim.

(Rajnaemléki monda.)

Mainzon alól, felőrányira a Rajna habjaitól, fekszik alsó Ingelheim, tovább pedig a tartomány szive felé felső Ingelheim. Ezen két városka közötti tér egykor szintén be vala építve, s az egész Ingelheim nevet viselt. E városban nagy Károly császárnak gyönyörű palotája tündöklött, mely legkedvesebb tartózkodási helye volt, romjai részben mai napig szembe tűnnek az utazónak.

Egykor arról értesült a nagy fejedelem, hogy a Rajna vidékén remete tartózkodnék, kinek bölcsesége hegyen völgyön a nép száján élt, ő a népnek testi és lelki orvosa vala, és a ki fogyatkozásában hozzá közeledék, jó tanács mellé még annyi ajándékot is kapott, mit a derék ember nélkülözhetett. A császár kíváncsi lévén ez embert ismerni, futárt küldött hozzá, de mily bámulással kellett értesülnie a remete nyilatkozatáról, melyben tudtára adta a császárnak, hogy nem a nagyok palotájába, hanem a szegények kunyhója felé vezet utja, a császár, ha látni ohajtja őt, jöjjön hozzá, mert ugymond, utazása sokkal kényelmesebb mint az övé. Ennek hallatára Károly dühtől égve ránczba szedé homlokát, azonban a mint magányosan maradv a remete nyilatkozatára gondolt volna, mosolyognia kellett, s elhatározta, hogy e különös embert egyszer meglátogatja, mert égett a vágytól azon embert meglátni, ki vele dacolni merészelt. Mennél tovább gondolkozott, annál jobban el lön elméje egy kalandos utazással foglalva, melyet azon

ban álnév alatt, s minden külfény nélkül ohajtott véghezvinni. Egy éjjel kellenél többet gondolkozott a már elhatározott utról, nem tudott aludni, s egy saját neme az izgatottságnak nem hozott álmot szeméire. Fölkelt tehát ágyáról, közönséges fegyvereket vett elő, s azt fölölté.

„Nos, menjünk le, — mondá mosolyogva önmagához, — mert látom, hogy előbb nincs nyugtom, míg kívánságomat ki nem elégítetem.” Csendesben istállójába lépett, lovat nyergelt, s anélkül, hogy valakitől észrevétnék a várból kilovagolt. Nem soká ügetett egy erdő terület el szemei előtt, melyben tovább folytatta utját. Lassan haladott, s úgy tetszék neki, mintha lódobogást hallana, kezébe szorítja fegyverét, előre tekint, s egy lovas lát maga felé közeledni, midőn már közel voltak egymáshoz, a fekete fegyverzetű lovas így szólítja meg Károlyt: „Honnét? — s hová?”

„Ingelheimből, kalandok után!” — volt a rövid válasz.

„De miért ily késő éjjel, és magányosan? Nem ezen módon utaznak azon lovagok, kik a törvény általma alatt állanak.”

„Ugy, — gondolá Károly — ez szépen elárulja magát; bizonyosan ez sem áll a törvény általma alatt,” azonban hangosan ezeket mondá: „Nos, ha az utóbbi igaz, mi bajod volna velem?”

„Örülnék, mert hiszen akkor barátok volnánk. De hogyan hívnak?”

„Ezt gondoltam, — mormogott magában a császár. — Károlynak, — mondá hangosan, — és téged? „Engem Elbegastnak.”

e fontos tárgy minél előbbi megvalósítására hivatva s igen kívánatos volna, ha a mult évek példájához képest, de főleg hasonló irányú hazai gazdasági egy-letek ugyanezen téren kifejtett nagyobb mérvű működése által is indítva, mielőbb a tevékenység terére lépne.

Nehogy azonban egyedül az anyagosság tulsulyra emelésével vádoltassunk, fentebbi indítványunkhoz azt is csatoljuk, miszerint ezen kiállítások körébe igen szépen bele lehetne venni a szellemi téren folytatott működések eredményét s e tekintetbe bele lehetne vonni a megyei és városi irodalom termékeit, ugy területünkön létező történelmi és régészeti tárgyakat is.

A kiállítások napjaul leginkább oly időt kellene kiválasztani, melyben általában a mezői munkák leginkább szünetelnek és a közönség a megye székhelyén nagyobb számban összejön — erre tehát legalkalmasabb az októberi vásár.

Ez, mit jelenleg a kiállításoknál röviden elmondani akartunk; igen ohajtjuk, hogy szavainkat minél előbb jótékony eredmény kövesse. □

Erd (Hamzsabég) és Batta (Százhalom) történeti vázlata *).

Irtá: Kereskényi Gyula.

(Vége.)

Erd 1500 első negyedében Sárkány Ambrus tulajdona volt. Batthyány Fülöp herceg idejében, az 1840-es évek elején, a régi kastély javíttatván, mintegy 2 öl mélységben egy kőlap találtatott, melyen egy mesterileg faragott családi czimer volt, közepén koronával díszített szűz vala, körülakban a szűz körül sárkány vonul, melynek farkára helyezé a szűz lábait, a sárkány kinyitá száját s nyíllal átszurt nyelvét a szűz arca felé irányzá. Ezen czimer a sárkány család czimere volt; ugyan e család czimerével ellátott ezüst korsó, pohár, tányér és tál találtatott 1819-ben az érdi szőlőben.

Sárkány Ambrusnál, Érd uránál, időzött II. Lajos magyar király, a szerencsétlen mohácsi vész előtt, honnét néhány napi tartózkodás után Eresi felé vette útját, a város fölött emelkedő hegy közötti uton vezet a római ut, II. Lajos lova ez uton néhány száz lépésnyire a kastélytól, élettelenül összerogyott, miből a kőrüllálók rosztat következtetének, mit nemsokára a bekövetkezett szerencsétlen mohácsi vész igazolt is. — Erd a mohácsi csata vesztes után török uralom alá jutott, s mert az itt parancsnokoló bégek egyikét Hamzának nevezték, nyerte Hamzsabég nevet s az általa épített török torony Erd határában még most is fenn áll — Hamzsabég történetét különben Szapáry Péterrel elkövetett kegyetlenségekből ismerjük. — Erd 1684-ben fényes győzelemnek volt színhelye. Buda város minden oldalról a császári hadak által elzártván, nehogy a sereg a budai vár ellen irányzott tá-

* Lásd lapunk 8, 10, 12, 17 és 19 számait.

„Hogyan, te vagy Elbegast, azon gazember, kit a császár száműzött?”

„Lassan, lassan barátom, te épen ugy beszélsz, mintha te sohase raboltál volna. Én szegény ördög voltam; néhány pap atyámat annyira zsarolta, hogy egész örökségem oda veszett, s egy csak gyomrát imádó apát engem még meg is gyalázott, a mennyiben igen szép zsákmányt titított ki kezeim közül; az ördögbe! ezt Károly császár maga sem nézte volna tétlenül, én sikra szállottam, és tulajdonom egy részét meg is mentettem. A hamis tányérnyalók, kik a császárt körülveszik, a dolgot egészen másképp beszélték el neki, és ő engem száműzött, találkozni vele csak egyszer magányosan, úgy mint most veled, nyíltan és szabadon megmondanám neki, mily gaz árulókat tart udvarában, hogyan ámitatják és csalattatják általuk.”

„Hohó! Elbegast barátom, hiszen te ugy beszélsz, mint valami szónok.”

„Én oly őszintén beszélek, a mint szivemen fekszik! — De elég erről ennyi. Akarsz-e ez éjjel egy kissé velem jönni? valamit nyomozok, és ha csakugyan az a mit gondolok, akkor esküszöm! hogy még ma éjjel nyakát szegem, ha mindjárt a császár a nevet az akasztófára szegteteti is, a mit, mellékesen legyen mondva azért meg nem érdelek.”

„Talán bizony a császár még köszönetet mondjon neked, és kegyelmébe fogadjon, azért hogy oly bőkezű vagy a nyakszegésekben?”

„Ezt tehetné is, mert ha ma valakinek nyakát szegem, ez csak az ő javára történik.”

„Ugy?”

madásaiban a Hamzsabégen Seraskér török vezér alatt tartozkodó török seregtől akadályoztassék, július 21-én kora reggel Károly lotharingiai herceg ezer gyalog és ezeröttszáz magyar lovassal támadást intézett a hamzsabégi várban levő török ellen s négy órai heves harc után, nemcsak a tulnyomó erővel rendelkező ellent hátrálni kényszeríté, de az érdi várt is bevevé.

A szabadság harcban, 1849. január 3-án Ottinger császári vezér serege, a Moornál csatát veszített magyar sereg egy részét üldözvén, Erd ismét csata színhelyé vált. A Budapest felé vonuló magyar had sereg utó csapata az utánok nyomuló császári hadsereget föntartá s két órai heves harc fejlődött ki, e harcban mindkét részről néhány száz esett áldozatul. Az elesettek tetemi pellikán fogadó, jelenleg tisztülak mellett levő prot. temetőbe tétettek örök nyugalomra.

Az 1838. év mártius 18-án, valamint több Duna mellett fekvő város és falu, ugy Erd is a szerencsétlen vizáradás áldozata lett. E város lakói összeomlott lak helyeiket elhagyva a Dunától távolabb, emelkedett helyen építének lakházakat, mely városrész az akkori tulajdonos Batthyány Fülöp nevével „Fülöp” városnak neveztetett el.

Erdet Batthyánytól báró Sina György, a jelenleg élő báró Sina Simon édes atyja vette meg s birja mai napig. Erdet igen hihető, hogy az Árpádok alatt magyar ajku nép laktá, most azonban nagyobb részt illyr ajkuak lakják, kik nagyobb számmal a 14-ik század vége felé a törökök elől menekülve — majd a 15. század második felében jöttek a vidékre s telepedtek le.

Erd multjáról röviden szólván, miután Batta községe is nagyrészt ugyanazon sorsban osztozott, mint Erd s történetök általánosságban egyező is, csak néhány megjegyzést teszünk még Battáról. — Batta (Százhalom) némelyek szerint eredetét veszi a hunok idejében történt csatáról, mert Bata=Pata=csata „scythice Pata, quod interficere,” innen Patalia, anyni mint francziául bataille, olaszul battaglia. Mások szerint Batta nevet vette volna e szerb szótól batal, mi anynyt tesz elhagyatott, elpusztult; tudniillik az elhagyatott, elpusztult, feledésbe ment Százhalomról mondák za batalilose, s azért a batal szó l betű elhagyásával lett Bata. Batta azért iratik két tével, hogy Bata községtől megkülönböztessék. Battát 1723-ban Illésházy István a báró Száraz családnak adta el, erről házasság által a Rudnyánszkyakra szállt. Battán különben többben, az előbbkelő megyei családokból bírtak. Jelenleg a főbirtokosok Baumgarten és Brachfeld urak.

Szőlészet.

Néhány szó a szőlő tavaszi és nyári megműveléséhez.

Megyénk és városunk területén a szőlő természet nem csekély szerepet játszik, sőt mindinkább nagyobb tért nyer; emelől fogva nem teszünk felesleges dolgot, ha részben saját tapasztalásunk után is a szőlő művelésről megemlékezünk. Kezdjük pedig észrevételeinket a tavaszi kapálással. A tavaszi kapálás célja a talajt előkészíteni a légköri befolyásoknak, hogy a talaj a légkörrel nagyobb mérvben érintkezve, arra minél nagyobb befolyást gyakoroljon. A tavaszi kapálás minél tökéletesebben történik, a kapálás annál

nagyobb eredményt hoz létre. A szőlőnek tavaszi kapálása rendszeresen a cseresznye virágzásakor végzendő, s igen szükséges, miszerint az szép időben eszközöltesék, hogy forgatás után a talaj kellően kiszáradhassék. E munkát meg kell előznie a karózás és gyomlálásnak, noha ez sem történik mindég és mindenütt. — Az igen korai kapálás károsan hathat, mivel a tavasszal hideg időjárás alkalmával beállható esőzés a szőlő tö gyökeréig hatol s azt megdermeszti. Vagy pedig kedvező időjárás esetében a korán megnyitott talajba benyomuló melegség könnyen korai hajtást idézhet elő, miben a bekövetkező hideg tetemes kárt okozhat. Hogy porhanyitásnál mily mélységet válasszunk, az a talaj neme és természetétől függ; minden esetre jobb mélyebben, mint csekélyen, e célra igen alkalmas és ezélszerű két águ kapát használni.

A szőlő másodszeri kapálása vagy forgatása, jó és száraz meleg időjárás mellett, június és július legkésőbb augusztus elején eszközözendő. A forgatás által egyszersmind a gyomokat is eltávolítjuk. Ez utóbbról nézve megjegyezzük, miszerint a schweiczi gazda a már virágzó vagy magba ment gyomokat, mielőtt kapálna, — kézzel előbb fölszedi s eltávolítja s így nem kimélve a fáradságot, alapos munkát, kedvezőbb eredménye is leend. Ezen munka már csak azért is előnyös, mivel mint tudjuk, a gyomokat nagyon nehéz kiirtani, annál kevésbé mag hullás után. — Ősz elején a talaj felporhanyítása sem halládatlan, bár ezt vajmi kevesen hajtják végre nálunk.

Schweiczbau a kapálást különböző időben, különféle eszközökkel végzik. Igy Neuenburgban aprilban először 7—8" kapálnak; május végén vagy június elején másodszer az előbbi mélység felére és végül augusztus közepe táján. Mindannyiszor más és más alaku eszközökkel. Végre a szőlőművelés egyik fontos ágára a trágyázásra térek át, mely kiváló figyelműket már a tárgy fontosságánál fogva is megérdemli. Erre vonatkozva ismét a praktikus Schweiczra utalok. A schweicziak többnyire istálló s pedig marha trágyát használnak, főszabályul tartván: a szőlő talajt minden három évben megrágyázní. Némely helyen minden két évben, sőt egyes helyen évenként trágyáznak.

Mint fentebb is mondtuk a trágyázás a szőlő művelés terén nagy szerepet játszik s ennek szükségét és fontosságát alig kell kiemelnünk. Hogy a bor minősége trágyázatlan talajban jobb volna — egyáltalán el nem fogadható elv. Az istálló trágya a talajnak melet, a szőlő tö tenyésztésnek erőt és gyorsabb fejlődést szerez, miáltal korábbi és e mellett tökéletes érésre várhatunk. Chaptal ellentmond ezeknek, állítván, hogy a hol csak a bor minőségére fektetünk súlyt, nem szükséges szőlőinket trágyázni; továbbá írja, hogy Franciaország különböző vidékein az istálló trágya használata el is tiltott, e helyett természetesen használnak ásványi anyagokat. Minthogy azonban a szarvasmarha trágya az annyira megkívánt kali tartalommal gazdag, előnyösen alkalmazhatjuk; hasonlóan a hamut is; továbbá a lomb, gaz, haraszt szintén jó szolgálatot tehetnek; ugyszintén vakolat, téglá és cserépszindely darabokat ne vessük el, hanem használjuk fel és hordassuk szőlő talajunkra. A különféle ködarabok folytonos elmozlásnak levén kitéve, a szőlő tápanyagait szaporítják, fokozzák a talaj melegségét

„Jer velem, mert bátor, és elszánt társra van szükségem.”

„Előre Elbegast! veled megyek, csak egyet ígérj nekem, hogy mindaddig nem használod kardodat, míg belé nem egyezem.”

„Jól van lovag ígérem, most csak előre!”

Mint legjobb barátok menének az erdőn keresztül császár és rabló egymás mellett, miközben egy mással néhány meghitt szót váltottak. Elbegast titkos utakon kormányozta lovát egy az erdő mélyében elrejtett sziklavár felé, jelt adott társának, hogy szálljon le lováról, s szótlanul kövesse őt.

Sűrű csalitban kusztak óvatosan a falra fel, és egy ajtócskán keresztül, melyet Elbegast tolvajkulcsal nyitott ki, sötét és szűk folyosóba értek, melynek vége egy terembe szolgált bejárásul, mely sötét vala, s egy másik, gazdagon kivilágított teremről óriási vasajtó által választott el. Óvatosan közeledett mindkét lovag az ajtó felé, s hallgatódzának. Beszédet hallottak, mely a császárnak mindinkább terjeszkedő hatalma ellen volt emelve, melynek véget kell szakítani, ellenkező esetben az ország nemessége, lovagjai s az egyház elnyomatik általa.

„Hogy az ördög vigyen el benneteket! — morgogott Károly fogai között, s a mellette levő nyíláson iparkodott a beszélőt meglátni, de mennyire elbámult, midőn Eggermondi Eggerich gróft látta, kinek mindig jóakarója, sőt rokona is volt.

„Hé! mennyiért nem adná most Károly császár, ha itt lehetne!” — sugá Elbegast társa fülébe.

„Halkan! halkan! — felelt neki Károly kezét meg szorítva — hagyj még egy kissé hallgatódznom.”

„És ismét hallgatódzának, mert most a császár megöletése került szőnyegre, s minden jelenlévő megesküvék a feszületre, melyet egy magas apát csókolásra oda tartott.

„Ne szegjük nyakát a papnak hé? — sugá Elbegast dühösen. — Ez az, ki örökségemből kiütött, s ki miatt száműzött vagyok. Igazság e ez?”

„Jerünk barátom; szolgáltassék számodra igazság,” mondá Károly, s mindketten csendesen, a mely uton jöttek, azon távoztak.

„Elbegast, — mondá Károly, midőn ismét a szabadban valának — te az által a császárnak igen nagy szolgálatot teszesz, melyet ő nem feledhet el, jer holnap a palotába, s mond meg neki mit láttál, és hallottál, én tanud leszek.”

„Akkor szépen járnék kedves barátom, — viszonzá Elbegast nevetve, — számat sem nyitnám ki még, s már is szólásképtelenné tennének.”

„Oly rossz volna a császár igazságszolgáltatása?” — kérdé Károly.

„A császár tudtával nem, de oly dolgokban, miket észre nem vesz s miket vaszaljai az ő nevében tesznek, itt a bökkenő, s ha csak sejtenek, hogy mit akarnak, fölköttetnének, mielőtt a császár tudná, hogy börtönben sem ültem.”

„Nos akkor magam beszélek a császárral, csak mond meg, hol találhatlak holnap.”

„Hogy megfogjanak! barátom, ily tekintetben Elbegast igen fortélyos. Én e ficzkóknak koponyáit zuztam volna szét, de hiszen te nem akartad.”

„Elbegast, fölszólitlak téged a császár nevében,